

KIS LAP

MEGALKUDTAK. (Lásd a 158. lapon.)

A VÉN REMETE HÁZA.

— Elbeszélés. —

(Folytatás.)

DÉLUTÁN hideg, de tiszta, verőfényes idő levén, Béla kiment a kertbe sétálni. Nem valami nagy multság volt ugyan így egyedül járkálnia, multságosabb lett volna a többi diákokkal a folyón csuszkálni, koresolyázni, de nem ment közéjük, mert sehogy sem tudott boldogulni a játékokkal.

Hiába remélte, hogy erősebb lesz, mert ellenkezőleg napról-napra sápadtabb és gyöngébb lett, a kemény tél nagyon ártott a gyöngé, beteges fiúskának; aztán ügyetlen is volt, mert tanulótársai, kik irigykedtek reá, hogy az iskolában legyőzte őket, nem szerettek vele játszani, nem tanították meg semmiféle játékra s így Béla inkább csak magányosan töltötte szabad idejét.

Épen a rácsos kapu közelében járt, mikor valaki nevéen szólítá:

— Béla! Béla! Jőjj ide! hangzék az utczárol.

Meglepetve tekintett oda s a kapunál egy kis leányt pillantott meg — Iréncét, a kis szomszédleányt, ki sétából hazamenet véletlenül benézett a kapun. Béla odasietett, a csukott kapu rácsozatán keresztül barátságosan kezét szorítottak s Irénke aztán így szólt:

— Olyan régen várunk, hogy meglátogass, és nem jössz hozzánk! Talán beteg voltál? Kissé halvány vagy.

— Nem . . . nem vagyok beteg. Szerettem volna ellátogatni hozzátok, de tudod, a bácsi nem igen szereti . . .

— Oh, micsoda rossz ember az a bácsi!

— Nem, nem! Ne mondd azt, Irénke! A bácsi igen jó ember, csak hogy nem szereti, ha zavarják csöndes életében . . .

— Igen, de téged azért elbocsáthatna jó barátaidhoz, felelt az élénk kis leány, ki nem olyan könnyen engedte magát legyőzni. — Aztán meg is érdelem, hogy multságod is legyen . . . Károly mondta, hogy te vagy a legjobb tanuló az egész iskolában, valamenynyi régi diákon tulttél. Tudod-e, hogy ez nagyon szép dolog ám!

— Oh, én csak kötelességemet teljesítem . . . a jó bácsi tanítat, meg kell mutatnom, hogy érdemes vagyok reá.

— És a fiukkal már jó barátságban élsz, ugy-e?

— Igen . . . azaz nem épen. Ők nem szeretnek . . . kisasszonyoknak csufolnak, mert nem tudok velök játszani . . . Pedig hát, tudod, nem tanulhatom meg, ha nem akarnak megtanítani.

— Ejjnye, ez nem szép tőlük. De tudod mit? Megtanítlak én minden játékra. Béla csodálkozott és nevetett.

— Te tanítanál meg?

— Hiába nevensz, — igenis, én megtanítlak. Oh, én értek minden játékhoz, amit ti fiuk szoktatok játszani, aztán tudok csuszkálni, koresolyázni, nyáron még a fára is fölmászom. Mamácskám mindig azt mondja, kár, hogy fiu nem vagyok, katona lett volna belőlem. No, jőjj most mindjárt velem, mamácskám nagyon fog örülni, ha végre egyszer meglátogatsz. Jőjj hamar!

— Jaj, Irénke, nem megy az oly hamar . . . előbb meg kellene kérnem a bácsit . . .

— És talán nem mered? Hát bocsáss be engemet, majd megkérem én... oh, én nem félek tőle.

Béla habozott, de mégsem merte kinyitni a kaput. Mit mondana az öreg, ha idegen gyermekek járnának be a házba, ahová ő soha senkit sem bocsát be. Már épen azt akarta mondani, hogy nem nyithatja ki a kaput, mikor Irénke fölkiáltott:

— Ni, jön a bácsi!

Csakugyan, Várfalvi ur közeledett. Az ajtóból meglátta, hogy Béla valakivel beszélget s tudni akarta, ki az, mit kíván. Mint mindig, ha idegent látott, komoran összeránczolta homlokát, amitől aztán a gyermekek rendesen megijedtek és elfutottak. De Irénke csöppet sem ijedt meg, nem is futott el, hanem nyugodtan bevárta. Az öreg kérdőleg tekintett Bélára, ki zavarodottan mondá:

— Kedves bácsikám... ez... ez Irénke... a Bokros néni Iréncéje...

— Igenis, az vagyok, szólt közbe a leányka vidoran. És azt akarom kérni, engedje meg a bácsi, hogy Béla átjöheszen hozzánk.

Az öreg ember félig meglepetve nézett a vidám arcú kedves leánykára, aki nem fél tőle, nem fut el, nem is csufoolja, mint a többi gyermek. Végre nem épen nyájasan kérdé:

— Hát aztán minek menjen Béla hozzátok?

— Meg akarom tanítani mindenféle játékra, koresolyázásra, hogy mehessen a többi fiu közé, mert így nagyon szomorú ám neki mindig egyedül lenni.

Várfalvi még inkább összeránczolta homlokát... hogy ne! Hiszen ez furcsa

dolog. Ez a piros pozsgás leányka tulajdonképpen leczkérteti őt, mért kényszeríti Bélát is olyan szomorú remete-életre. Első gondolata tehát az volt, hogy, mint eddig mindenkor, úgy most is mogorván elkergeti azt a vakmerő gyermeket; de ezt csak egy pillanatig gondolta. Azután más jutott eszébe, az, hogy annak a kis leánynak talán igaza is van; és eszébe jutott mennyi örömet, vigaszt nyújt öreg napjainak ez a jó fiúcska... mért ne legyen tehát neki is egy kis öröme! A következő pillanatban tehát már kissé nyájasabban nézett Iréncére és így szólt:

— Ha Béla is kívánja, nem bánom, menjen veled.

— Igazán? megengedi bácsikám? kérdé a fiu nagy örömmel.

— Meg, meg, aztán estére idején hazajöjj!

Béla egészen boldog volt s Iréncével karonfogva távozott. A jó Bokros néni nagy örömmel fogadta s lelkére kötötte Iréncének, hogy aztán jól mulattassa ám vendégét.

Nem is volt ebben semmi hiba. Károly nem volt ugyan otthon, mert neki sok jó pajtása volt, akikkel együtt játszott a szünnapokon; de Irénke mellett Bélának bizony eszébe sem jutott, hogy Károlyt nem látja. Vigan teltek az órák s Irénke beváltotta szavát: megtanította Bélát mindenféle játékra, azután pedig kivezette a kertbe s ott a kis tó jegén tanította koresolyázni. Ez különösen tetszett Bélának, bár eleinte persze sokszor orra bukott, amin nagyokat nevettek; de látszott, hogy egy kis gyakorlat után nem sokára ügyes koresolyázó lesz. Mikor a

mama behivta őket ozsonnálni, Irénke így szólt hozzá:

— Tudod mit, Béla? A bácsikád alkalmasint nem fogja megengedni, hogy sokszor átjárj mihozzánk, akkor pedig elfelejted, amit ma tanultál. Én hát kölcsön adom neked ezt a pár korcsolyát, aztán naponként gyakorold magad rajta, mert ez szükséges ám. A ti kertetekben szép nagy tó van.

— Oh, ez nagyon szép tő-ed... de mácskád megengedi-e? És neked is szükséged lesz...

— Ne gondoldj azzal, nekem van még egy második pár korcsolyám, a mácska pedig szívesen megengedi. Majd megkérjük az ozsonnánál.

Bokros néni nemcsak megengedte, hanem meg is dicsérte a kedves Irénkét figyelmes ajánlatáért. Az ozsonna vigan folyt s Béla talán még sohasem érezte magát oly vidámnak, boldognak, mint e nyájas, jó család körében. Szinte sajnálta, mikor végre a hazamenetelre kellett gondolnia, mert már sötétedni kezdett. Illedelmesen elbucszott s karján a kölcsönzött korcsolyákkal hazafelé indult.

Irénke kikísérte a kapuig s itt még utána kiáltott:

— Holnap majd én látogatlak meg. Most már ismerem a bácsikádat, nem félek tőle s megkérem, eresszen többször hozzánk. Egy-két hét alatt minden játékra megtanítalak s majd fognak bámulni a fiuk, ha közéjük mégy és legyőzöd őket.

— Ez pompás volna! Isten veled kedves Irénke!

A FRISSIBŐL. (Lásd a 154. lapon.)

Vidáman indult hazafelé. Nem gyanította, milyen szörnyű meglepetés várja otthon! Csak a kedves szomszéd család, a jó Irénke forgott eszében az egész ut alatt s mikor a kapuhoz ért, még mindig gondolataiba merülten, már meg akarta huzni a csöngettyűt, mikor hirtelen megle-

petve kiáltott föl:

— Nini! Hiszen a kapu nyitva van! Hogy lehet ez? Hiszen a bácsi mindig gondosan be szokta csukni.

Kissé nyugtalanul sietett be a házba s még inkább bámult, mikor a szobába nyíló ajtót is tárva-nyitva találta. Az első szobában senki sem volt, de a másik szobából sajátságos zaj hallatszott, mintha

viaskodás, dulakodás folynék ott. Béla dobogó szívvél, de elszántan megindult a másik szoba felé; okvetlenül valami baja van ott a jó bácsinak, hátha segítségre van szüksége?

(Folytatása következik.)

A „Kis Lap“ legkisebb olvasója.

*Ez itt, ez a kis baba,
Három éves alig van:
Mégis már hogy olvassa
A mesét a „Kis Lap“-ban.*

*Erre Forgó bácsinak
A kis mama azt mondja:
»Dehogy olvas, dehogy még,
Csak a lapot szaggatja!«*

A KÖNYV TÖRTÉNETE.

Elmondja: **Tamás bácsi.**

ZÉN kis Dani öcsém minap rászólt képpel hozzám jött, olyan képpel, amelyet csinálni szokott, mikor valami nagyon fogas kérdést intéz hozzám.

— Tamás bácsi! így szólt, ugy-e a multkor azt mondta, de meg olvastam is, hogy nagyon, nagyon régen, két ezer esztendővel ezelőtt is voltak már nagy tudósok, költők, akiktől sok szép könyv maradt reánk?

— Ugy van, kis fiam.

— De hát hogy lehet az? Hiszen azt is mondta nemrég Tamás bácsi, hogy a könyvnyomtatást nem igen régen, csak mintegy négyszáz évvel ezelőtt találták fel?

A kis kópé mosolygott, azt hitte, hogy megfogott. De ezuttal csalódott s hogy fölvilágosítsam, elmondtam neki a könyv történetét. Talán érdekelni fog titeket is, azért hát mindjárt le is irtam, mit mondtam el kis öcsémnek.

A könyv, amilyenek mi most ismerjük, a nyomtatott könyv: nem igen régi. Négyszáz évvel ezelőtt Gutenberg találta föl a könyvnyomtatást, és most nagyon sok és olcsó is a könyv. A kis gyermek még alig bir járni, már gyönyörködik a képes könyvben, később az iskolás fiu és leány sokféle könyvből szerzi meg a hasznos ismereteket, olvas szép történeteket, a felnőtt emberek olvassák a tudósok, költők műveit és mindenféle vannak nagy könyvtárak sok ezer könyvvel. Mindez nem volt hajdan, a könyvnyomtatás föl-

találása előtt. De könyv mégis volt akkor is, és voltak olyan nagy tudósok és költők, hogy műveiket még ma is gyönyörűséggel olvassuk. És a történettudósok azt is kiderítették, milyenek voltak, hogy készültek hajdan a könyvek.

Azt mondanom sem kell, hogy a könyvnyomtatás föltalálása előtt a könyvek természetesen mind irva voltak. De az írás sem volt mindig olyan, mint most, mert az emberek nem ismerték a papirost.

Eleinte az emberek kőbe vésték be a betűket. Ebből persze nem lehetett könyv, de azért már mégis föl volt jegyezve, amit meg akartak őrizni a feledékenységtől. Később rajjöttek, hogy vékony sima érclapokra is lehet betűket vésní. Ez már kényelmesebb volt, az ilyen vékony érclapot hordozni is lehetett és néhány ilyen őskori írás megmaradt egészen napjainkig a muzeumokban látható. De meg az ilyen pléhekből sem lehetett igazi könyvet csinálni és a könyv története ott kezdődik, mikor az emberek találtak olyan anyagot, mely könnyű és vékony is és melyre nem nagy fáradsággal bevésni, hanem ráírni lehetett a betűket.

Ezt az anyagot az egyiptomiak találták fel. Egyiptomban nő egy »papyrus« nevű növény, ennek rostjaiból készítettek vékony, hosszú lapokat, melyeket simára préseltek. Ez volt az első papiros és mi még ma is erről nevezzük a mi papirosunkat, bár ez egészen másképp készül. A papyruslapokra már könnyen és sűrűn lehetett írni és így ekkor létre jött az első könyv.

E könyv azonban nem olyan formájú volt, mint a miénk, nem egymáshoz fűzött lapokból állott. A papyrus-lapot vékony

fára göngyölték, mint pl. mi a térképeket, aztán összekötötték. Az ily összegöngyöltött iratokat aztán könnyen hordozhatták.

Az egyiptomiak sokáig féltékenyen őrizték a papiros készítésének titkát és drága pénzen adták el más népeknek a kész papirost. Az emberek tehát gondolkoztak, mivel pótolhatnák és Pergamos városában Kis-Ázsiában föltaláltak egy más anyagot, a melyre írni lehet. Ez pedig nem volt más, mint finomra kidolgozott állatbőr. Ez még tartósabb és jobb volt, mint a papyrus, csak hogy persze drága is. A városról, melyben föltalálták, kapta nevét is, és a papiros egy fajtáját, mely nagyon erős és tartós, mi is mai napig pergamennek nevezzük.

Mikor ilyképen volt papiros elég, bár drága, az emberek használták is és voltak tudósok, költők, kik szép műveket irtak rá. De mikor megírták, akkor persze még csak egy példány volt meg, tehát csak igen kevesen olvashatták volna. Ezen a bajon aztán az írások segítettek. Hogy sok száz vagy épen sok ezer példány legyen egy-egy könyvből, természetesen sok írások dolgozott. Nagy teremben ültek, kiki egy asztal előtt, a terem közepén pedig egyik hangosan olvasta, azaz tollba mondta, amit le kellett írni. Néha száz, sőt több írások is dolgozott ilyképen és így valamely könyvből néhány hét vagy hónap alatt több száz példány készült el. Csak hogy persze, mikor valami nagyobb munkát kellett így lemásolni, az írások hetekig dolgoztak, míg egy-egy példányt leírtak. A kész könyv aztán drága volt, nem vehette meg akárki.

Ezen a bajon úgy segítettek, hogy rabszolgákat tanítottak meg írni. E szegény rabszolgák ingyen dolgoztak s így a könyvek olcsóbbak lettek. Ekkor már aztán voltak könyvkereskedők is, és ha a költő vagy tudós megírta könyvét, átadta a kereskedőnek, aki több száz ilyen írno-rabszolgát tartott és a könyvet lemásoltatta. Voltak tudósok, kik maguk tartottak másolókat.

Sok őskori nagy városban, mely azóta már rég romba dőlt, úgy hogy a helyét is alig tudjuk, nagy könyvtárak voltak, sok ezer meg ezer ilyen írott könyvvel. De Európában csak a görögök és rómaiak becsülték még a tudományt, míg a többi népek tudatlanságban éltek és nem törődtek a könyvekkel, sőt írni is alig tudtak. S épen ez volt később a szép könyvtárak veszedelme. Ezek a vad, szilaj népek sokszor háboruszkodtak a rómaiak és görögök ellen és végre diadalmaskodtak is; elpusztították a városokat, elhordtak mindent, aminek hasznát vehették, amit pedig nem használhattak, azt elégették. A könyvnek a szilaj harcosok semmi hasznát sem vehették s ezért mindenütt elpusztították. Ezt mi most örökké sajnáljuk, mert sok jeles ókori tudós művei végkép elvesztek, másokéiból csak egy-egy rész maradt meg. Szerencsére mégis számos jeles mű menekült meg a pusztulástól s ezeket most már nyomtatásban olvashatjuk.

Mikor a keresztény vallás elterjedt, a bibliát és más szent könyveket, ugy-szintén egyéb írott műveket szintén oly módon másolgatták, mint az ősi pogány korban. De ekkor már nem voltak rabszolgák, akik másoljanak; legtöbb köny-

vet a kolostorokban jámbor barátok és apácák irtak. A régi papyrus és pergamen helyett idővel föltalálták a mostani papírost és ekkor a könyvek már egészen olyan alakuak voltak, mint a mostaniak, esakhogy írva voltak.

Azokból a régi kéziratokból a muzeumokban láthatni egyes maradványokat s az ily régiségek igen nagy becsűek. Néha az ilyen ősmagyar régi kézíraton olyan műveket fedeznek föl a tudósok, melyeket eddig nem is ismertünk. Egyiptomban, mint talán tudjátok, a halottakat bebalzsamozták, s az ilyen tetemek, melyeket mumiának nevezünk, több ezer esztendőn át épen maradtak. Egy ilyen mumia egyebek közt akkori papírossal is körül volt göngyölve s mikor szétbontották, egy jeles tudós ezen a papíron egy híres akkori görög költő verseit találta.

A későbbi korból, a kereszténység idejéből már sok könyv maradt reánk. Ekkor egy magyar királynak, a nagy Mátyás királynak is volt híres könyvtára a budai palotában. Mindenfelé küldözött írnokokat, kik a könyvtár számára lemásolták a jeles műveket; Mátyás király aztán pompásan beköltette s könyvtárának nagy híre volt messze országokban is. De mikor aztán a törökök elfoglalták Budavárat, a gyönyörű könyvtár is veszendőbe ment, a könyveket széthurezolták, sokat elvittek Konstantinápolyba a győzelmes szultánnoknak. De most a magyar tudósok kutatgatják és összekeresik Mátyás király könyveit; négyszáz esztendő alatt természetesen sok elveszett, de mégis sok megmaradt és ezekből már számos kötetet sikerült meg-

(Folytatása a 154. lapon)

Az AKOLBAN. (Lásd a 151. lapon.)

(Folytatás a 151. laphoz.)

találni és visszaszerezni. A nemzeti Muzumban láthatni a könyveket, melyeket »Corvin kodex«-nek nevezünk, azaz Corvin-kötetnek. Mátyás király nevérol, mert mint talán tudjátok. Mátyás a »Hollós«, latinul »Corvinus« mellékevet viselte. Könyvein pedig rajta van czimere, a holló, száájában gyürüvel.

A könyvnyomatás épen abban az időben kezdett elterjedni, mikor Mátyás király uralkodott s e dicső fejedelem is állittatott Budán könyvnyomdát, de nem sokára azután meghalt.

Mindössze négyszáz esztendeje tehát, hogy a könyvkészítés régi módja megszűnt. Mióta a könyvnyomatás föl van találva, természetesen nem írják többé a könyveket. Eleinte a nyomtatott könyv is meglehetősen drága volt, mert csak kevés és tökéletlen nyomda volt; de a nyomdák mindinkább szaporodtak, tökéletesebbek lettek és mai nap már akárhány iskolás gyermeknek több könyve van, mint hajdan valamelyik tudósnak.

De föl is kell használnunk ezt a szerencsés helyzetünket s szorgalmasan olvasnunk. Tanulnunk kell, hogy ismereteket szerezzünk, melyekkel aztán magunknak és embertársainknak javára lehetünk.

A Z A K O L B A N.

(Képpel a 152—153. lapokon.)

DAKINT még hidegen fujdogál a szél, a zimankós szakálu Tél apó távozó-félben van ugyan, de még nem ment el egészen s habár néha ugy látszik, mintha megelégette volna uralkodását, mégis megmegrázza szakálát s hullatja a földre a fehér hópihéket. Még bizony várni kell egy kissé a kellemes tavaszra.

Türelmetlenül lesik ott az akolban is a kis báránykák. Tulajdonképen nem is tudják még, milyen a világ odakint; nemrég születtek s még nem ismernek egyebet a jó meleg akolnál. Ha néha-néha a nyiló ajtón kikandikáltak a szabadba, megcsapta őket a fagyos szél, csöpp kedvök sem volt kimenni, de annál kíváncsiabban hallgatják, mikor az öregek elbeszélnek, milyen pompás lesz az, ha majd kitavasodzik, erdő-mező kizöldül s kövér füvecskén lehet legelészni, ugrádozni tetszés szerint.

A kicsinyek ezt nyugtalanul várják, de addig is vigan és boldogan élnek. Hogy is ne, mikor olyan jó a dolguk! Van reájok gondja a gazdának, meg a feleségének, de még a kis Juczikának is.

Legkedvesebb helye most Juczikának az akol, ott játszik akár órákig is azokkal a szelid ártatlan báránykákkal. Visz nekik jóféle csemegét is és már ismerik, nem félnek tőle, engedik magokat simogatni, tudják hogy nem bántja. Az öregek is szeretik a Juczika és mamája látogatását, mert ők is kapnak holmi jó sós enmivalót.

Már nem tart sokáig a fogság; egyszerre majd szépen, melegen kisüt a nap és végképen elüzi a zimankós telet, a dallos madarak megjönnek, a virágok kinyílnak s a bárányok kint a gyönyörű pázsiton fognak ugrádozni és fogadni mernék, Juczika is velök lesz és velök fog örvendeni.

A F R I S S I B Ő L.

(Képpel a 148. lapon.)

ÉDES Rozi, kedves Rozi,
Legyen gondja mi reánk!
Rögtön adjon, melegében,
Amikor kisül a fánk.

Ó köszönjük! Milyen foszlós,
Milyen édes, mily meleg!
Csak ne szóljon a mamánknak,
Hogy az Isten áldja meg!

JÓL ESETT!

SZÓLT az apa: »Pali te,
Gyenge már a tó jege,
Betörök s te alámervülsz
S onnan többé ki se kerülsz
Sohase!«

»Mit? — dünyögött Palika
S meg-megrándult ajaka —
Itthon ülni, ki nem menni?
Abból bizony nem lesz semmi,
Nem biz a'!«

Elszaladt s a tóra ment,
Rípp-ropp! — hangzott oda lent,
S ha nincs a part közelében,
Ott vesz Pali szörnyüképen
Annyi szent.

Igy hát fürdőt vett csupán,
Kivergődött szaporán,
S ennyit Pali fel sem venne,
Csak az a sár s viz ne lenne
A ruhán!

Szegény Pali csepegett,
Didergett és szepegett,
Otthon anyja jól lehordta,
Atyja pedig elpáholta,
Jól esett!

László bácsi.

MEDVE KOMA.

— Természetrajzi csevegés. —

(Képpel a 157. lapon.)

ÁTTATOK-e már medvét? Azt hiszem, nagyon sokan fogtok erre igennel válaszolni, mert igaz, hogy a medve a legnagyobb és leghatalmasabb ragadozó vad Európában és csak a rengeteg erdőben szeret tanyázni; de amilyen erős és néha veszedelmes is, épen olyan türelmes és jámbor is, megszelidül és engedi magát lánczon vezetetni. Még mai

nap is járnak (ámbar kevesebben, mint hajdan, az én gyermekkoromban) szerte az országban medvetánczoltatók. A maczkó dörmögve ugyan, de engedelmesen baktat gazdája mellett s rendszeren még egy-egy bohókás majmot is hordoz a hátán.

Mikor én kis fiu voltam, sokszor mulattam az ilyen tánczoló medvén. Akkor még nem jutott eszembe, hogy ez tulajdonképen állatkínzás és a szegény maczkó aligha jól érzi magát, mikor az emberek mulattatására két lábon kell ugrálnia. Kedvetlenül dörmög, mikor gazdája odanyújtja neki a vastag botot; megfogja két első lábával, aztán fölegyenesedik és rákezdí furesa tánczát. Végül pedig még ő maga jár körül a gazdája kalapjával, hogy akik mulattak rajta, dobjanak egy-egy krajczárkát.

Igazán vérszomjas vadállatot természetesen nem lehetne ennyire megszelidíteni. A medve csakugyan nem épen valami vérengző állat; inkább nyugalmas, békés természetű, tekintete szelid és általában barátságos indulatu mindaddig, míg nem bántják vagy szembe nem szállanak vele. De ha egyszer megharagudott, akkor aztán vége a tréfának, akkor mindent összemarczangol s jaj az embernek, aki ilyenkor medve koma körmei közé kerül. Még a szelidített, tánczoló medve sem érti a tréfát. Egy medvetánczoltató egyebek közt azt is produkálta, hogy birkózni kezdett medvéjével; a medve mindig földre terítette gazdáját, de nem bántotta. Egyszer valamely faluban egy igen izmos legény azzal kérkedett, hogy őt a medve nem bírná leteríteni; vállalkozott is, hogy megbirkózik a maczkóval. A medve eleinte

szépen, módjával birkózott, mint gazdájával szokott; de mikor tapasztalta, hogy erősebb ellenféllel van dolga, aki komolyan birkózik, akkor hirtelen haragra lobbant és szörnyű körmeit belevágta a legény testébe, úgy hogy a legény össze-rogyott. Szerencsére szájkosár volt rajta s harapni nem tudott, de még így is csak nehezen birták kiszabadítani a kérkedő legényt, ki soha sem dicsekedett többé, hogy megbirkózik a medvével.

Akármilyen szelid az ilyen tánczoló medve, vénségére haragossá és harapóssá válik, amin bizony nem is csodálkozom, mikor szegénynek orrába fűzik a vaskarikát s lánczton hurezolják melegben, hidegben szerte faluról falura. Még talán jobb dolga van az olyan maczkónak, melyet állatkertben tartanak fogva; ennek tágas ketrece van, melyben föl s alá sétálgat, középen van ágas-bogas fa, melyen gyakorolja magát a mászásban; persze azért mégis csak elkivánczik innen is a szabadba, a szép erdőségbe.

Megszeliditenicsak a fiatalon elfogott medvét lehet, de ez aztán sokszor annyira megszeliül, hogy mint az eb követi gazdáját. Míg fiatal, járhat is szabadon, de mikor már nagyobbacska, akkor többé nem lehet benne bizni, mert ha megharagszik, nagy bajt okozhat.

Régebben a medve Európa minden erdőségében tanyázott, de most már sokfelé kipusztították. Magyarországon azonban sok medve van a Kárpátokban és az erdélyi hegysekben, honnan csak ritkán jönnek elő a völgyekbe, az emberek közelébe. Ahol nem igen üldözik és kap elég enni valót, ott nagyon vén medvéket talál-

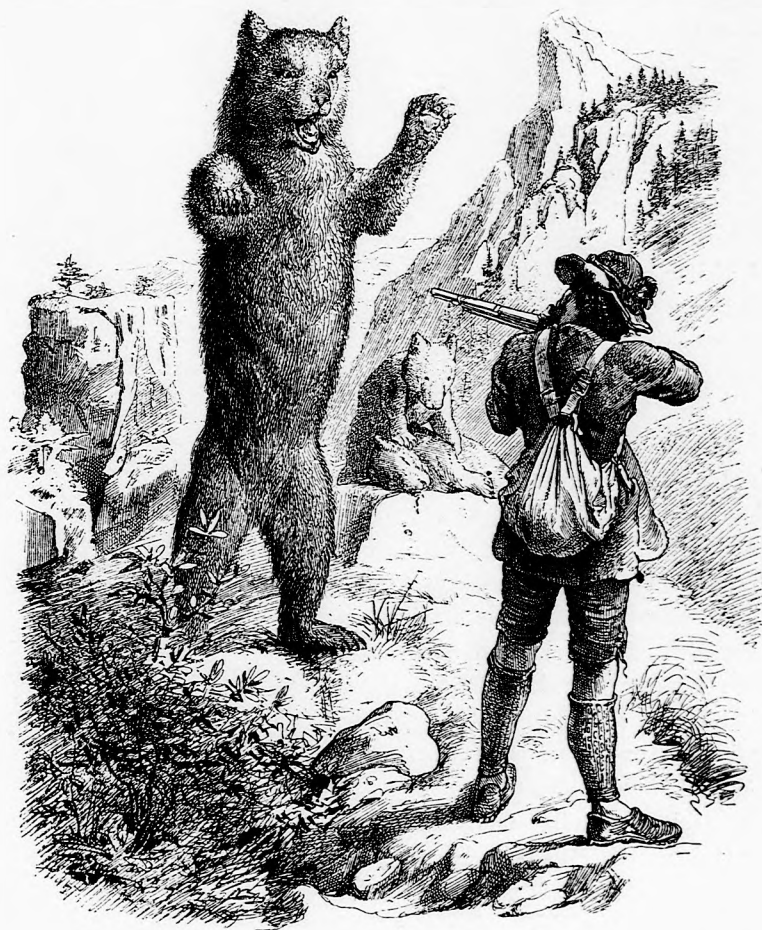
hatni, a harmincz-negyven esztendő sem ritka. Legkedvesebb eledele a gyümölcsféle és a méz, de ha épen utjába akad, néha-néha eszik egy kis pecsenyét is, szét marcangolva nyulat, őzet, juhot, tehenet és más állatokat is. A lovaktól fél, mert a ló ügyesen tudja magát védeni hátsó lábával, nagyokat rugva a patkóval medve koma fejére. A bika hatalmas szarvát is elkerüli, de egy-egy tehenet, borjut könnyen megöl. És amit nem bír megenni, azt elássza s visszatér a kész lakomára.

Ilyen rablásra azonban a medve többnyire csak akkor vetemedik, mikor más eleséget nem talál közel. Leginkább szereti az erdőben termő különféle édes bogyókat s őszkor, mikor a sok vad gyümölcs érik, medve koma egészen meghizik. De legboldogabb, ha valamely fa odujában vadmézet talál. Fölmászik a fára s a méhek hiába védik mézüket, hiába szurják fullánkjukat a medve orrába, fülébe, a maczkó mindent eltűr, csak hogy az édes csemegéhez hozzájusson. Már messziről megismeri a méhek zsongását s addig ném nyugszik, míg a mézet mind ki nem szedte.

Ért a medve a halászathoz is és némely tájakon, a hol különösen sok hal van a folyókban, a medve főleg halból él. Egy tudós utas beszéli, hogy Sziberiában, az Amur folyónál többször megleste az ily halászó medvéket, ami nem is nehéz, mert a maczkó rendszeren annyira elmerül kedvencz multságába, hogy egyébre nem is figyel. Bemegy a vízbe s valamely sekélyebb helyen leül, aztán mozdulatlanul néz a vízbe, első lábait ütésre készen tartva. Amint a hal odauszik, a medve hirtelen rácsap, megragadja, de nem eszi

meg rögtön, hanem kidobja a partra. Mikor már eleget fogott, kimászik a szárazra és egész kényelemmel lakmározik. Ha sok halat fogott, akkor válogatósá

lesz és a hálnak csak fejét eszi meg, a többit ott hagyja. Ez a rossz gazdálkodás azonban sokszor vesztét okozza; a vadászok ugyanis az ott heverő halakról meg-

MEDVE-VADÁSZAT. (Lásd a 158. lapon.)

tudják, hol szokott medve koma halászgatni; meglesik s mikor jókedvűen halászgat, hirtelen lelövik.

Őszkor, mint mondtam, a medve nagyon meghízik; de erre szüksége is van,

mert azután nagyot koplal. Tél elején keres valami barlangot vagy tágas fa-odut, lefekszik s félálomban tölti a telet; nem eszik semmit, csak a talpát nyalogatja folyvást. Még a fogva tartott medve is

nagyon keveset eszik télen. A tél végén, rendszeren Február hóban, fölkerelkedik tanjájáról és ismét szerte járkal. Ekkor azonban nagyon sovány és gyöngé, talpán a bőr nagyon érzékeny s ezért a járás nehezeére esik. Nem is mer ilyenkor nagyobb állatokat megtámadni, hanem növényekkel és gyökerekkel él, míg végre egészen kitavasodik s megint jól érzi magát a zöld erdőben.

A medve-vadászat már a régi időkben is kedves multságuk volt a bátor férfiaknak; hazánk hegyes, erdős vidékein most is sokszor rendeznek medve-vadászatokat. Ez a multság nem ritkán veszélylyel jár, mert a medve hatalmas ellenség ám. Rendszeren nem szeret ugyan szembe szállni, s ha észre veszi, hogy üldözik, igyekszik elrejtőzni, menekülni; de ha el nem futhat, bösz ordítással ront a vadászra, két lábra áll (Lásd a képet a 157. lapon) és roppant erős első lábaiközé igyekszik ragadni ellenfelét. A bátor vadász engedi közeledni, s csak akkor lő, mikor már egészen biztosan találhat. De nagy ám a baj, ha mégis rosszul talált, vagy pedig, ami sokszor megtörténik, ha a medve még a második golyótól sem rogy össze. A megsebesített vad annál dühösebb s ha megkaparítja a vadászt, kegyetlenül összemarczangolja, sőt meg is öli.

A medvének leginkább a bundája becses, ezt szépen kidolgozzák láb alá való szőnyeg gyanánt. Husa nagyon kemény, csak a talpából készítenek kocsonyát; aztán van medve-sonka is, melyet sokan kitűnő ételnek tartanak.

MEGALKUDTAK.

(Képpel a czimlapon.)

CSAK a multkor alkudoztak,
Schogy czélhoz nem jutottak;
Nem esett meg a szép esere,
Nem jutottak semmire se.

*Pistikának a két zsebe
Piros almával van tele;
Csak ugy duzzad, csakugy feszül!
Egy almát most enni készül.*

*Ilma, a szomszédasszonyka,
Lassan hozzá sompolyogva
Igy szól: »Van ám, amit szeretsz:
A kezemben czukros perecz!«*

*»Czukros perecz? Már ez derék,
Most megejthetjük a cserét!
Hoczi hamar a perecedel,
Itt az alma, ha szereted!«*

*Szól Ilmácska: »Szeretem hát,
De keveslem az egy almát.
Egy pereczre két alma jut,
Igy meköthetjük az alkut!«*

*Néz Pistika, gondolkozik,
Önmagában okoskodik:
»Czukros perecz? Hm, ugyancsak
Szeretem ám!« — S megalkudtak.*

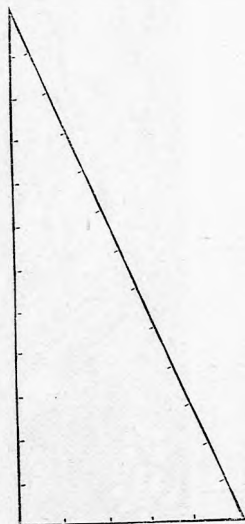

F
rékszö,
még p
deréks
centim
szögge
meter

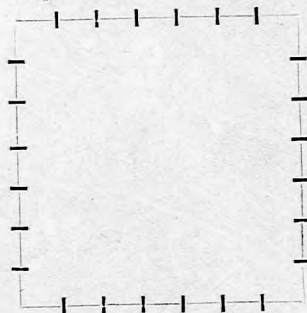
négy
mér
centi
ábra

Feladvány.

Papírosból vágjatok négy darab derékszögű egészen egyforma háromszöget, még pedig pontosan kímérve, úgy hogy a derékszög egyik ága 5, másik ága 12 centiméter hosszú legyen; ekkor a derékszöggel szemben eső lejtős oldal 13 centiméter hosszú lesz, mint az ábra mutatja:

Azután vágjatok a papírosból egy négyszögű darabot, szintén pontosan kímérve, úgy hogy mindenik oldalon 7 centiméter hosszú legyen, mint a második ábra mutatja:

Hogy kell ezt az öt darab papírost, t. i. a négy darab háromszöget és az egy

darab négyszöget úgy egymáshoz illeszteni, hogy mind az öt együtt egy szabályos négyszöget képezzen?

A megfejtést rajzban is beküldhetitek.

Megjegyzem, hogy ez ábrák itt természetesen nem mintául, csak magyarázatul szolgálhatnak.

A »KIS LAP« XVIII. köt. 7-ik számában közölt szövejtvény megfejtése:

„Orsó, orr, só, borsó, bor, korszó, koporszó.“

Helyesen fejtették meg: Csávósy Melánia, Gizella és Náczi, Jurenák Vilma, Auer Imre, Wieland Aladár, Steiner Klára, Berzeviczy Lujza, Rónai Giza, Auer Albert, Ortutay-Czedly Károly, Zajzon Irma, János és Ferencz, Nagy Hermin és Lajos, Várady István, Beer Gyula és Lajos, Zsarnóczay Erzsike, Steinberg Alfréd, Wieland Olga és Arthur, Berthoty Károly, Bogay Ida, Neumann Márton és Andor, Simon Jolánka, Réty Sándor, Tamásy Erzsé, Pálffy Zsuzsika és Pistika, Poór Feri, Füzesséry Emma és Anna, Bódogh Albert, Zillezer Károly, Weisz Terike, Beck Fanni és Irén, Vékey Ilona, Takács Malvin, Fischer Marjanka és Lajoska, Molnár Feri, Burger Ernő, Berger Sándor és Mandl Izidor, Szalay József, Feldmann Janka, Eszterházy Miklós, Friedmann Gyula, Lederer Kati, Kron József, Bendik Etelke, Szakady Ilona.

Részben megfejtették: Gutman Leó, Holzwarth Irén, Viktor és Jenő, Horváth Elek, Fried József, Kollerich Margit és Géza, Straszburger Malvina, Olivia és Emil, Moór Margit, Geöcze Anna, Lazarsfeld Ágosta, Ungár Lujza, Stauber Józsi, Nagy Zoltán, Schulz Matild és Ernesztina, Fazola Aranka, Dier és Gábor, Gaál Sándor, Mendl Miklós és Jakab, Rappenberger Béla, Pfeffer Erzsé, Babinetz Berta, Viczián Mariska, Gizella, Géza és Berezi, Popovics Aurél, Balgyánszky Anna, Steiner Elvira, Albert Ida, Biró Margit, Stein Rikárd, Lichtneckert Ida, Heidberg Sándor, Reich Rózsa és Oszkár, Balzsay Anna és József, Kún László, Sellyei Ilona, Marosy Kornélia és Moesz Emilia, Koller Ilona, Baghy Amália, Ilkász Sarolta és Irma, Csukássy Jenő, Szmekál Aladár, Hecht Szerén és Salzberger Etha, Brankovics Erzsébet és Vilma, Weigl Mariska, Müller Róza és Berta.

* A »KIS LAP« XVIII. köt. 6-ik számában közölt rejtvény megfejtését utólag még beküldték: Hecht Szerén, Salzberger Esta, Kron József, Lederer Kati, Lichtneckert Ida, Bendik Etelke, Györy Tibor, Papik Sárka, Brankovics Erzsébet és Vilma, Scherer Anna és Rezső.

A
„KIS LAP“
 naptára.

<i>Márczius.</i>				<i>Április.</i>			
<i>A hó és hét napjai.</i>		N a p		<i>A hó és hét napjai.</i>		N a p	
		kel.	lem.	kel.	lem.		
		ó. p.	ó. p.	ó. p.	ó. p.		
1 H.	Albin pk.	6 41	5 44	1 Cs.	Hugó	5 39	6 30
2 K.	Szimplécz p.	40	45	2 P.	Paulai Fer.	37	31
3 Sz.	Kinga, Ag. sz.	38	46	3 Sz.	Rikárd pk.	35	32
4 Cs.	Kázmér hitv.	36	47	4 V.	C. I. Fehérv.	5 33	6 34
5 P.	Adorján vt.	34	48	5 H.	Ferr. Vinceze	31	35
6 Sz.	Erlgyes	33	49	6 K.	Coelestin	29	37
7 V.	C. 4. Aquinói	6 31	5 32	7 Sz.	Armin	27	38
8 H.	Istenes János	29	53	8 Cs.	Denes pk.	25	39
9 K.	Franziska R.	27	55	9 P.	Kr. dárd és sz.	23	40
10 Sz.	40 vértanu	25	57	10 Sz.	Makár patr.	22	41
11 Cs.	Szilárd hv.	22	59	11 V.	C. 2 Leo p.	5 20	6 43
12 P.	Gergely pápa	20	0	12 H.	Gyula p.	18	44
13 Sz.	Rozina sz.	18	2	13 K.	Hermen, Juszt	16	46
14 V.	C. 5. Fek. vas.	6 16	6 3	14 Sz.	Tiborecz, val.	14	47
15 H.	Longin	14	5	15 Cs.	Anasztázia	12	48
16 K.	Heribert pk.	12	6	16 P.	Káliszi vt.	10	50
17 Sz.	Gertr. sz. Pat.	10	8	17 Sz.	Rudolf	8	52
18 Cs.	Ede pk. Sánd.	8	9	18 V.	C. 3. József o.	5 6	6 53
19 P.	Fájdalmas sz.	6	10	19 H.	Tivadar vt	4	54
20 Sz.	Joakhim hv.	4	12	20 K.	Viktor	3	56
21 V.	C. 6. Vir. v.	6 2	6 14	21 Sz.	Anzelm pk.	1	57
22 H.	Katatin sz.	0	15	22 Cs.	Sótér, Kajus	4 59	59
23 K.	Otto hitv.	58	16	23 P.	Béla pk. vért.	57	0
24 Sz.	Gábor főan.	5 56	17	24 Sz.	György vt.	55	2
25 Cs.	Gy. v. B. A. N. cs.	54	19	25 V.	C. 4. Márk. ev.	4 53	7 3
26 P.	Nagy péntek	52	21	26 H.	Ervin, Kilit	51	4
27 Sz.	Nagy szombat	50	22	27 K.	Peregrin	50	6
28 V.	C. Husvetvas.	5 48	6 23	28 Sz.	Vital vt.	58	7
29 H.	Husv thétfő	46	25	29 Cs.	Péter vt.	47	8
30 K.	Angelika	45	26	30 P.	Szienai Kat.	45	9
31 Sz.	Benjam. vt.	42	28				

Felelős szerkesztő: **Forgó bácsi.** Kiadó-hivatal: Budapest, barátok-tere 3-ik sz, Athenaeum-épület.
 Budapest, 1880. Nyomtatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat.
 Megjelen hetenként egyszer, 16 oldalon.